

واپسی (ڈرامہ)

ہلکا جیہا خوشی بھریا سازیہ فیڈ ان ہوندا اے تے کجھ دیر جاری رہ کے ہولی ہولی فیڈ آؤٹ ہوندا اے۔ فیرو با کھلن دی اواز اُبھردی اے اوہدے نال ای کسے دے ٹرن داتاثر پیدا ہوندا اے۔ فیراک جوان گڑی (سیکنہ) دی اواز اُبھردی اے۔

سیکنہ: ماں۔۔۔ ماں جی۔ ہائے۔ ہائے ماں کتھے ٹرگئی اے گھر خالی چھڈ کے۔ پل داوساہ نہیں تے ماں نوں ویکھو کوئی اتہ بتای نہیں۔ چل نی سیکنہ توں چھا با ویکھ۔ کوئی روٹی دی بُرکی ہے تے کھاٹھنڈا پانی پی تے اپنے رب دا شکر ادا کر۔
(کسے دے داخل ہون داتاثر۔ اک وڈی عمر دی عورت خیراں دی اواز)

خیراں: اللہ جان دا اے ایس مہنگائی نے کتھے اپڑ کے ساہ لینا اے۔ قہر خدا داوتری سبزی آسمان نال گلاں کرن لگ پئی اے۔ حالے کل دی گل اے جدوں سیکنہ گوٹگو پچاہ (50) پیسے کلو ہوندے سن تے ہُن دس (10) روپے کلو ہو گئے نیں۔
سیکنہ: ماں جی ہوا وچ گلاں کرن دا کیہ فائدہ اے! آجاؤ دونوں ماٹواں دھیاں بہہ کے دکھ سکھ پھولدیاں آں۔
خیراں: توں کدوں آئی ایسی سیکنہ۔۔۔؟

سیکنہ: (مسکراہٹ دے تاثر نال)۔ جس ویلے روز آؤنی آں۔ تہانوں پتا اے سکول دی چھٹی دا اک مٹھیا ہویا ٹائم اے۔ پرتسیں دسو بوا کھلا چھڈ کے کتھے ٹر گئے سی؟

خیراں: میں جانا کتھے سی دھینے۔ ریڑھی والا پرلی گلی وچ ہوکا دے رہیاسی سوچیا شام دی بانڈی لئی کجھ لے لوواں پرشیواں کہندیاں نیں پرے ہو کے کھلو۔ کدی سنے سن۔ گوٹگو وی دس (10) روپے کلو۔

سیکنہ: ماں میرے ویلے دی اپنی منگ ہوندی اے۔ اللہ بخشے ابا جی کہندے ہوندے سن پئی جدوں اوہ نوکر ہوئے سن تے اوہناں دی تنخواہ ستانوے (97) روپے سی تے ہُن تہاڈی دھی نوں سکولوں تن ہزار روپے ملدے نیں۔ ایہہ وی تے ویکھو۔

خیراں: لے ایہہ کیہ ویکھنا۔ اوہناں ستانوہیاں (97) روپیاں وچوں آسیاں (80) روپیاں نال پورا مہینا لگھائی داسی تے ستاراں (17) روپیاں دی بچت کری دی سی تے ہُن تیری تنخواہ وچوں ست (7) روپے بچانے مشکل نیں۔

سیکنہ: چل ماں حوصلہ رکھ۔ فکر تے کوئی نہیں ساٹوں۔ اوکھے سوکھے مہینا لگھائی جاندا اے۔

خیراں: لے فکر کیوں نہ کراں۔ ویاہ نہیں کرنا تیرا؟

سیکنہ: میں تے تیرے کول ای رہنا اے ماں۔

خیراں: (اُداس لہجے وچ) کئے رکھیاں دھیاں گھر وچ۔ ایہہ تے چڑیاں دا چنہ نیں۔ پھڑ کر کے اُداری مار جاندیاں نیں۔

سیکنہ: اُداسی والی گلاں نہ کراں۔ جے دھیاں ٹر جاندیاں نیں تے تونہاں وی گھر آجاندیاں نیں۔ اللہ رکھے ویر سلطان دا ویاہ وی تے

ہوئے گانا!

خیراں: کدھرے آہرے لگے گاتے ویاہ ہوئے گا۔ وہلیاں کھان والیاں نوں کون دیندا اے اپنیاں دھیاں۔ سارا دن پنڈ وچ پھر دا اے۔
اوہنوں تے تیرے ول وکھ کے وی خیال نہیں آؤندا پئی بھین سکولے پڑھانندی اے۔ پنڈ وچ اوہدی عزت اے تے بھرا۔۔۔
سکینہ: (گل کٹ دیاں ہویاں) چل چھڈ ماں۔ لیا اُرے گونگو چھیلے تے ہانڈی دھرے۔
خیراں: ہانڈی روٹی تے کرنی این پر سچی گل اے۔ مینوں سلطان دے پچھن چنگے نہیں لگدے۔ جیوں سویرنوں نکل دا اے شاماں پا کے گھر
وڑ دا اے۔ رنگ اوہدا پیلا اے۔ نشنیاں وانگر کمرے وچ جا لگدا اے۔ ویہ (20) واری کرم داد نے کہیا اے کہ منڈیا میری آڑھت
دی دکان تے چل کے بہہ پراوہدے تے کوئی اثری نہیں ہوندا۔

سکینہ: ماں چھڈ دے کھیہڑا اوہدا۔

خیراں: کھیہڑا کس طراں چھڈاں۔ میرا شک یقین وچ بدلدا جاندا اے کہ اوہ ضرور کوئی نشہ کردا اے۔
سکینہ: (غمگین لہجے وچ) ماں اصلی گل تے ایہہ وے کہ ویر سلطان سچی مچی نشہ کردا اے۔ میرے تے پرس وچوں اوہنے کئی واری پیسے وی
کڈھے نیں۔

خیراں: شاداشے کڑیے تیرا شاداشے۔ تے مینوں توں کیوں نہیں دسیا ہن تائیں۔

(بُہا کھڑکن دی اواز اُبھر دی اے)

خیراں: (ہولی جیبی) ایہہ کون آگیا اے (اُچی اواز وچ) کون اے۔؟

بشیر: (اک جوان اواز) میں بشیر آں ماسی۔ بشیر دکاندار۔

خیراں: (سکینہ نوں) توں اندر جا کے بیٹھ۔

سکینہ: اچھا (چلن دا تاثر)

خیراں: آجا بشیر لگھ آ۔ بُہا کھلا اے (بُہا کھلن دا تاثر)

بشیر: السلام علیکم! ماسی۔

خیراں: آوے بشیر توں کدھر آگیا ایں آج؟

بشیر: (ہوکا بھر کے) بس ماسی آؤنا ای پے گیا اے۔۔۔۔۔

خیراں: وے ایڈا ہوکا کاہنوں بھریا اے۔ خیر تے ہے۔۔۔۔۔؟

بشیر: ویسے تے خیراں ماسی۔ پر۔۔۔۔۔

خیراں: پر کیہ وے گھل کے گل کر؟

بشیر: بس ماسی۔ ایویں شرم جیہی آؤندی اے۔

خیراں: چنگا فیر پہلے شرمالے چنگی طراں۔

بشیر: (سوالیہ انداز وچ) سلطان تے نہیں ہونا گھر؟

خیراں: نہیں اوہ تے نہیں گھر بیگا۔ وے اوہدے بارے آکوئی گل؟
 بشیر: (شرماندیاں ہویاں) گل تے اوہدے بارے ای سی۔۔۔۔۔
 خیراں: (غصے نال) وے کیہ گل اے اوہدے بارے؟
 بشیر: ماسی اوہنے میرے کولوں سو (100) روپیہ اُدھار لیا سی۔ آج تن (3) مہینے ہو گئے نیں روز لارا لاند اے۔ اخیر آج میں سختی نال منگے
 تے اوہ لڑائی تے اُتر آیا۔

خیراں: فیر۔۔؟

بشیر: فیر کیہ۔ میں تہاڈی خاطر چُپ کر رہیا۔ پراوہ رولا پانڈار ہیا۔
 اخیر بول بال کے تھک گیا تے نورے دے کھیتاں ول ٹر گیا۔
 جے توں غصہ نہ کریں ماسی تے اک گل کراں۔

خیراں: میں سواہ غصہ کرنا ایں۔ توں دس مینوں۔

بشیر: ماسی! سلطان نشہ کر دا اے۔

خیراں: (فکر مندی نال) وے مینوں تے پہلے ای شک سی۔ پر مینوں کسے نہیں دسیا۔ جالیند پھر اوہدے کولوں اپنے سو (100) روپے۔ مینوں
 چُجھ کے دتے سی۔ (غصے وچ اُچی اواز نال) جاتوں وی نورے دے کھیتاں ول۔ وے جاندا کیوں نہیں۔۔۔؟ چلا جا۔ میں کہنی آں۔
 بشیر: (گھبرا کے) ہلا جانا واں ماسی۔ مینوں سو (100) روپیہ ملے یا نہ ملے پر ماسی توں اپنے سلطان نُون نشے توں بچا۔ (جان داتاثر)
 (اک ہور نوجوان اواز ارشد دے آن داتاثر)

ارشد: (گھبراہٹ نال) ماسی۔ ماسی خیراں۔

خیراں: وے ہُن کیہ ہو گیا اے؟ خیراں۔ میں تے اگے سستی بیٹھی آں۔

ارشد: ماسی سلطان نون پولیس پھڑکے لگئی اے۔

خیراں: ہائے میں مر گئی۔ وے کیوں لگئی پولیس۔۔۔؟

ارشد: ماسی اوہ سگریٹ پیندا سی نشے والے۔ اوہدے نال منھتے چھیم او سی۔

خیراں: (اُچی اواز وچ) وے تہاڈا لکھ نہ رہوے۔ نشے والے لسگرٹ بنان والیو۔ ہائے وے میں کیہ کراں ہُن۔۔۔۔؟

سکیکنہ: (داخل ہونداں دُوروں نیڑے آؤندی اواز تے گھبرا ہوا ہالچہ) کیہ ہو یا ماں۔۔۔؟

خیراں: نی پولیس لے گئی اوہنوں۔

سکیکنہ: کیہنوں ماں۔۔۔؟

خیراں: نی تیرے بھرا سلطان نون۔

ارشد: ماسی ہُن تے تینوں تھانے جانا پئے گا۔ چودھری کرم داد نون نال لے جا۔

سکیکنہ: ماں میں وی تیرے نال چلاں گی۔

خیراں: گھر بیٹھ توں آرام نال۔ چل وے پتر ارشد میرے نال چل کرم داد دے گھر تائیں۔
 ارشد: چل ماسی۔

(منظر بدلد اے۔ ہلکا جیہا سازیہ)

(تھانیدار دی رُعب دار اواز)

تھانیدار: چودھری صاحب تے ماسی خیراں۔ میں ایہناں منڈیاں نوں بالکل نہیں چھڈناں۔ خاص طور تے سلطان نوں تے بالکل نہیں چھڈنا۔ ایہنے تے پڑھ لکھ کے گویا اے۔ ایہنوں شرم نہیں آؤندی۔ بہن ایہدے گھر دا خرچہ چلاندى اے سکولے پڑھا کے تے ایہہ ویہلا مشنڈ اکھیتاں وچ بہہ کے نشے کردا اے۔

چودھری کرم داد: بالکل ٹھیک اے۔ اسیں وی تہا نوں ایہوای کہن آئے آں۔ کیوں بھین خیراں کہیہ خیال اے تیرا۔۔؟

خیراں: تھانیدار صاحب چودھری کرم داد ٹھیک کہند اے۔ رکھو ایہناں نوں اتھے ای۔

سلطان: (اک کمزور اواز) انج نہ کہہ ماں۔ خدا دا واسطہ ای مینوں چھڈا لے۔ مینوں بڑا ڈر آؤندا اے تھانے توں۔

تھانیدار: تھانے توں تینوں ڈر آؤندا اے تے نشے دے سولے لاندیاں ڈر نہیں آؤندا۔ مونہہ وکھ اپنا ہڑباں نکلیاں ہو یاں نیں۔ تیلے ورگا تیرا جُٹا اے۔

کرم داد: رکھو جی ایہناں نوں اتھے ای۔

تھانیدار: حوالدار بند کردے ایہناں نوں حوالا ت وچ۔

سلطان: ماں مینوں بچا لے۔ مینوں گھر لے چل۔ مَر جاں گا میں اتھے۔

خیراں: مَر دا ایں تے مَر۔ کناں سمجھایا تیری بھین نے تینوں۔ وے مینوں تے توں مونہہ وکھان جوگا نہیں پھڈیا۔ سارا پنڈ میری عزت کر داسی۔

ہُن کیہ کہن گے لوکی پئی ماسی خیراں دل پتر اک پڑھی لکھی بھین دا بھر اپھو گیا اے۔ شاداشے تیرے۔ کیا سوہنا چن چڑھایا اے۔

سلطان: (روندیاں ہو یاں) ماں معاف کردے مینوں۔ معاف کردے مینوں ماں۔ میں ہُن سگریٹ نہیں پیاں گا۔ ماں مینوں ڈاکٹر کول

لے چل۔ ماں میرا علاج کرادے۔ میں تیرے سردی قسم کھا کے کہنا واں۔ ہُن کدی سگریٹ نہیں پیاں گا۔

چودھری کرم داد: جے کل نوں مکر گیا فیر۔۔۔؟

خیراں: میں تے کہنی آں رہن دیو دو (2) چار (4) دیہاڑے تھانے وچ، ایہنوں۔

سلطان: نہ ماں۔ مینوں گھر لے چل۔ مینوں ڈاکٹر کول لے چل پر مینوں تھانے نہ چھڈ کے جائیں۔ میری توبہ اے ماں۔ میں کدے نشہ نہیں

کراں گا۔ میں واپس مڑنا چاہناں۔

چودھری: تھانیدار صاحب تہا ڈی کیہ صلاح اے؟

تھانیدار: میں ایہدے وعدے اُتے یقین کرن نوں تیار آں۔ پر میں ایہنوں گھر نہیں بھیجاں گا۔ میں خود ایہنوں تے ایہدے ساتھیوں نوں

ہسپتال لے کے جاواں گا۔ اپنی نگرانی وچ علاج کراواں گا۔

سلطان: تھانیدار صاحب میں تیار آں ہسپتال جان لئی۔ میرا اعتبار کرو۔ میں ہُن کدی نشہ نہیں کراں گا۔ آج ایہناں لوکاں دے ساہنے

جیہڑی شرم ساری تے جیہڑی ذلت ہوئی اے۔ اوہنے میریاں اکھاں کھول دتیاں نیں۔ میں سب کولوں معافی منگناواں۔ میں واپس
 او سے سلطان نوں ملنا چاہناں جیہڑا دو (2) ورہے پہلے سی۔ اپنی سکینہ دا بھرا۔
 (ویلا لنگھن دا تاثر دین لئی اک ساریہ جدا اے)
 سکینہ: (خوشی بھر یا لہجہ) لے پھڑ شیشہ تے تک اپنی شکل۔ کتاں فرق پے گیا اے۔ رنگ نکھر آیا اے تیرا نشہ چھڈن نال۔
 خیراں: کوئی زندگی اے نشے بازاں دی۔ ہر بندہ نفرت کردا اے۔ تُو ہُو تُوہ کردا اے۔
 سلطان: (مُسکراہٹ دے تاثر نال صحت مند اواز) ہُن بار بار نشے دا نال لے کے مینوں شرمندہ نہ کرو۔ میں لعنت بھیج دا ہاں اوہناں
 دیہاڑیاں اُتے۔ بس ہُن میں تہاڈے کول واپس آ گیا واں گل توں انشاء اللہ چودھری کرم داد دی آڑھت تے جا کے کم کراں گا۔
 سکینہ: (خوش ہو کے) تے فیرا میں تیرا دیاہ کراں گے۔
 (اک خوشی بھریا ساریہ اُبھر دا اے)

مشق

- 1- پیٹھاں لکھے لفظاں نوں اپنے فقریاں وچ اچ ورتو جے ایہناں دے معنی اُگھڑاؤن:
 قہر، اونٹری، گونگلو، مٹھیا ہویا، ہوکا دینا، کھیڑا، جُٹھ
- 2- ”چڑیاں دا چنبہ“ توں کیہ مراد اے؟
- 3- سلطان نوں پولیس پھڑ کے کیوں لے جاندی اے؟
- 4- خیراں دے کردار بارے اک پیرا گراف لکھو۔
- 5- سلطان نوں کیہڑی چیز نے نشہ چھڈن اُتے مجبور کیتا؟
- 6- تہاڈے کسے دوست نوں نشہ داروگ لگ جائے تو تُوںسی اوہدے واسطے کیہ کرو گے؟